

کتاب‌های درسی دوره کاردانی فنی و حرفه‌ای

گرافیک

کارگاه صفحه‌آرایی

(سنتز آرایه سبک‌ها و روزنامه)

کامران افشار مهاجر

کارگان صنعت آرایشی (صنعت آرایشی صنعت و روزنامه)

مؤلف: کامران افشار مهاجر

کارشناس برنامه‌ریزی درسی و نظارت بر تألیف: ابراهیم آزاد

ویراستار زبانی: علی‌اکبر رزدام

ناشر: مؤسسه فرهنگی فاطمی

آماده‌سازی پیش از چاپ: واحد تولید مؤسسه فرهنگی فاطمی

مدیر فنی تولید: فرید مصلحی

مدیر هنری: علیرضا طاهر نجمی

مسئول برنامه‌ریزی تولید: مهدی ملک‌زاده

طراحی گرافیک صفحات داخلی و جلد: زهرا قورچیان

حروفچینی: مریم محمدی

نظارت بر چاپ: علی محمدپور

نمونه‌خوانی: مهسا مهدیلو

لیتوگرافی: صاحب

چاپ: خجسته نوین

صحافی: خاشع

چاپ اول: بهمن ۱۳۸۸

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۸۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۸-۵۷۱-۸

ISBN 978-964-318-571-8

کلیه حقوق برای مؤسسه فرهنگی فاطمی محفوظ است.

مؤسسه فرهنگی فاطمی: تهران، میدان دکتر فاطمی،

خیابان جویبار، خیابان میرهادی، شماره ۱۴، کد پستی ۱۴۱۵۸۸۴۷۴۱

تلفن: ۸۸۹۴۵۵۴۵ (۲۰ خط)

www.fatemi.ir | info@fatemi.ir

مؤسسه
فرهنگی
فاطمی

افشار مهاجر، کامران، ۱۳۳۱-

- کارگاه صفحه‌آرایی: صفحه‌آرایی مجله و روزنامه/مؤلف کامران افشار مهاجر - تهران: فاطمی، ۱۳۸۸.

هشت، ۱۰۰ ص: مسور ایتشی رنگی)، (کتاب‌های درسی دوره کاردانی فنی و حرفه‌ای).

ISBN 978-964-318-571-8

نهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات نیا.

۱. صفحه‌آرایی: ۲. روزنامه‌ها - - صفحه‌آرایی و حروفچینی: ۳. نشریات ادواری - - طراحی: ۴. طراحی گرانیک: چاپ: ۱.

۶۸۶/۲۲۵۲

۷۲۱۷/ش ۲۲۴۶

۱۳۸۸

۱۸۶۲۳۶۲

کتابخانه ملی ایران

به نام خدا

پیشگفتار ناشر

انتشار کتاب‌های معتبر دانشگاهی از دیرباز مورد توجه انتشارات فاطمی بوده است، اما اخیراً این مؤسسه با رویکردی جدید و متناسب با تغییرات در دنیای نوین، طرح توسعه کتاب‌های دانشگاهی را در برنامه انتشاراتی خود قرار داده است. این برنامه از یکسو، متأثر از پیشرفت‌ها و نوآوری‌هایی است که در سطح بین‌المللی در زمینه‌های آموزش علوم، فناوری و دنیای کار رخ داده است و از سوی دیگر، متناسب با نیازهایی است که در جامعه دانشگاهی کشور بر اساس رشد و توسعه سال‌های اخیر به لحاظ کمی و کیفی پدید آمده است. یکی از این نیازها، گسترش رشته‌های کاردانی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و توجه به صلاحیت‌های حرفه‌ای در آموزش‌های عالی است. اهمیت بسزای این آموزش‌ها در افزایش بهره‌وری در نیروی انسانی آموزش‌دیده بر اهل نظر پوشیده نیست و قصد نداریم به آن بپردازیم؛ اما آنچه مایلیم به عنوان ناشر به آن اشاره کنیم فقدان کتاب‌های آموزشی مناسب برای دانشجویان این رشته‌هاست. کتاب‌های درسی دانشگاهی موجود در کشور عمدتاً مربوط به دوره‌های کارشناسی یا بالاترند و جای خالی کتاب‌های درسی کاردانی - چه ترجمه یا تألیف - آشکارا پیداست.

مؤسسه فرهنگی فاطمی بر اساس برنامه یادشده تصمیم گرفته است کتاب‌های آموزشی مورد نیاز را متناسب با گرایش‌های تحصیلی مقطع کاردانی تهیه و منتشر کند و در گام نخست، تولید کتاب‌های رشته‌های مختلف «فنی و حرفه‌ای» را در دستور کار خود قرار داده است. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رسمی در کشور در دو شاخه کاردانش و فنی و حرفه‌ای از دوره متوسطه آغاز می‌شود و تا پایان دوره کاردانی برای کاردانش به صورت ناپیوسته و برای فنی و حرفه‌ای به صورت پیوسته ادامه می‌یابد. برنامه‌های درسی در شاخه فنی و حرفه‌ای به صورت پنج‌ساله (کاردانی پیوسته) طراحی می‌شود

و به صورت ناپیوسته سه ساله و دوساله به اجرا درمی آید. بنابراین مقصد، کاردانی است و شایستگی های مورد انتظار نیز در کاردانی محقق خواهد شد. اکنون در دوره متوسطه، در تمام رشته های شاخه فنی و حرفه ای کتاب درسی متناسب با برنامه درسی وجود دارد، اما در دوره دوساله کاردانی، کتاب درسی وجود ندارد بلکه سرفصل ها در اختیار واحدهای آموزش کاردانی (آموزشکده های فنی) گذاشته می شود و مدرسان محترم در سراسر کشور سرفصل ها را تدریس می کنند.

مطالعات جامع تألیف کتاب های درسی دوره دوساله کاردانی فنی و حرفه ای در مؤسسه فرهنگی فاطمی از مهرماه ۸۵ شروع شد و دو سال به طول انجامید که حاصل آن برنامه ریزی برای تولید بیش از یکصد عنوان کتاب و تدوین استانداردهایی برای تألیف، بررسی و تصویب محتوا، داوری، ارزشیابی، و انتخاب مؤلف است که می تواند مورد استفاده دیگران نیز قرار گیرد.

این کتابها بر اساس سرفصل های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و توسط استادان خیره و حرفه ای تألیف شده اند که سالیان درازی از عمر خویش را صرف این آموزش ها کرده اند. از این رو، این کتابها نه فقط برای دانشجویان آموزشکده های فنی و حرفه ای، بلکه برای دانشجویان دانشگاه های جامع علمی کاربردی و سایر مؤسسات آموزش عالی نیز قابل استفاده اند. بسیاری از عناوین و موضوعات این کتابها برای نخستین بار است که در کشور منتشر شده اند و پیش از این، کتاب درسی به زبان فارسی در این زمینه وجود نداشته است. از طرف دیگر، با توجه به ماهیت « مهارت محور » و « کاربردی » بودن این کتابها، سایر علاقه مندان به کسب مهارت های فنی و حرفه ای نیز آنها را سودمند خواهند یافت.

پیشگفتار مؤلف

اصطلاح «صفحه‌آرایی» در فارسی امروز معادل واژه انگلیسی «لی‌آوت» (layout)، و فرانسوی «میزانپاژ» (mis en page) است. صفحه‌آرایی، در کاربردی عام، در تمام آثار گرافیکی دارای نوشتار و واژه حضور دارد و گاهی مفهوم مشترکی با واژه «دیزاین» (design) پیدا می‌کند که در هنر گرافیک اهمیت بسیار دارد. اما هرگاه، به صورت اخص، صحبت از آموزش صفحه‌آرایی به میان آید، منظور صفحه‌آرایی کتاب، روزنامه، مجله، کاتالوگ، و بروشور است. کتاب حاضر فقط به آموزش صفحه‌آرایی مجله و روزنامه اختصاص دارد و در سیزده فصل تنظیم شده است.

در آغاز، ضروری است که — با اشاره‌ای به انقلاب صنعتی — دانشجویان درک کنند که گرافیک، در شکل امروزی آن، پس از انقلاب صنعتی، یعنی اواخر قرن هجدهم، به ظهور رسید و قبل از آن این اصطلاح خاص طرح‌های خطی بود. این توضیح لازم است که صفحه‌آرایی، امروزه، شاخه مهمی از گرافیک است که کاربردهای گوناگونی دارد، بخش وسیعی از مفهوم کلی و پراهمیت «دیزاین» را در گرافیک تشکیل می‌دهد، و در گرافیک معاصر دنیا ساختار و کلیت یک اثر گرافیکی را ارزش می‌بخشد.

علاوه بر این، فراگیران باید درک کنند که برای کسب موفقیت در یادگیری صفحه‌آرایی انجام دادن تمرین‌های بسیار و مداوم ضروری و ناگزیر است. به گفته میلتن گلیزر (Milton Glaser)، از بزرگ‌ترین و مشهورترین طراحان گرافیک جهان: «هنر یعنی کار مداوم». واضح است این عبارت تعریف علمی و دقیقی از هنر نیست، ولی تجربه این طراح موفق را در پایان دوران میان‌سالی به‌خوبی می‌شناساند: بدون تمرین و کار بسیار زیاد در هیچ شاخه هنری نمی‌توان موفق شد.

مدرس باید در کلاس یا کارگاه صفحه‌آرایی تعامل ایجاد کند و از متکلم وحده بودن رویگردان باشد؛ مثلاً دانشجویان در مورد تمرین‌های انجام‌شدهٔ دوستان خود نظر دهند و مدرس بحث‌ها را هدایت کند. مشاهدهٔ نمونه‌های موفق صفحه‌آرایی در کارگاه برای آموزش مفید و آموزنده است و توقع فراگیران را از خویش فزونی می‌بخشد و در رشد و خلاقیت آنان تأثیر فراوان دارد.

انجام دادن تمرین‌های کتاب بسیار ضروری است و مدرس، اگر صلاح بدانند، بر حسب وضعیت فراگیران می‌تواند تغییراتی در آن‌ها ایجاد یا موارد دیگری را اضافه کند یا تأکید کند که تمرینی حتماً با رایانه انجام شود یا دانشجو مختار باشد، در صورت تمایل، از روش قدیمی چسب و قیچی استفاده کند.

موضوع کتاب، دانش صفحه‌آرایی مجله و روزنامه است و تسلط بر نرم‌افزاری وکتور (vector) مانند فری‌هند (Free Hand) برای اجرای صفحه‌آرایی ضروری است؛ اما در مواردی، با تشخیص مدرس کارگاه، ممکن است نرم‌افزار یا برنامهٔ ویژه‌ای برای انجام دادن تمرین‌ها پیشنهاد شود یا حتی با چسب و قیچی تمرینی صورت پذیرد.

با توجه به این واقعیت که وضعیت فراگیران از نظر سواد بصری و دسترسی به امکانات لازم و پیشینهٔ آنان در هنرهای تجسمی یکسان نیست، مدرس دلسوز و آگاه می‌تواند نقش و تأثیر بسیاری در این یادگیری داشته باشد.

فهرست

فصل اول: کلیات صفحه‌آرایی مجله	۱
فصل دوم: مراحل قبل از صفحه‌آرایی مجله	۷
فصل سوم: صفحه‌آرایی مجله	۱۳
فصل چهارم: نکته‌هایی مربوط به صفحه‌آرایی مجله	۱۹
فصل پنجم: عکس در صفحه‌آرایی مجله	۲۷
فصل ششم: زاویه دید در عکس	۳۷
فصل هفتم: عنوان اصلی و عناوین فرعی	۴۳
فصل هشتم: فهرست	۵۱
فصل نهم: نشانه‌های بخش‌های ثابت و ریزنقش‌ها	۵۷
فصل دهم: تبلیغ تجاری در مجله و صفحه‌آرایی آن	۶۵
فصل یازدهم: مراحل بعد از صفحه‌آرایی مجله	۷۵
فصل دوازدهم: صفحه‌آرایی روزنامه و صفحه اول آن	۷۹
فصل سیزدهم: نکته‌هایی مربوط به صفحه‌آرایی روزنامه	۸۵
منابع	۱۰۰